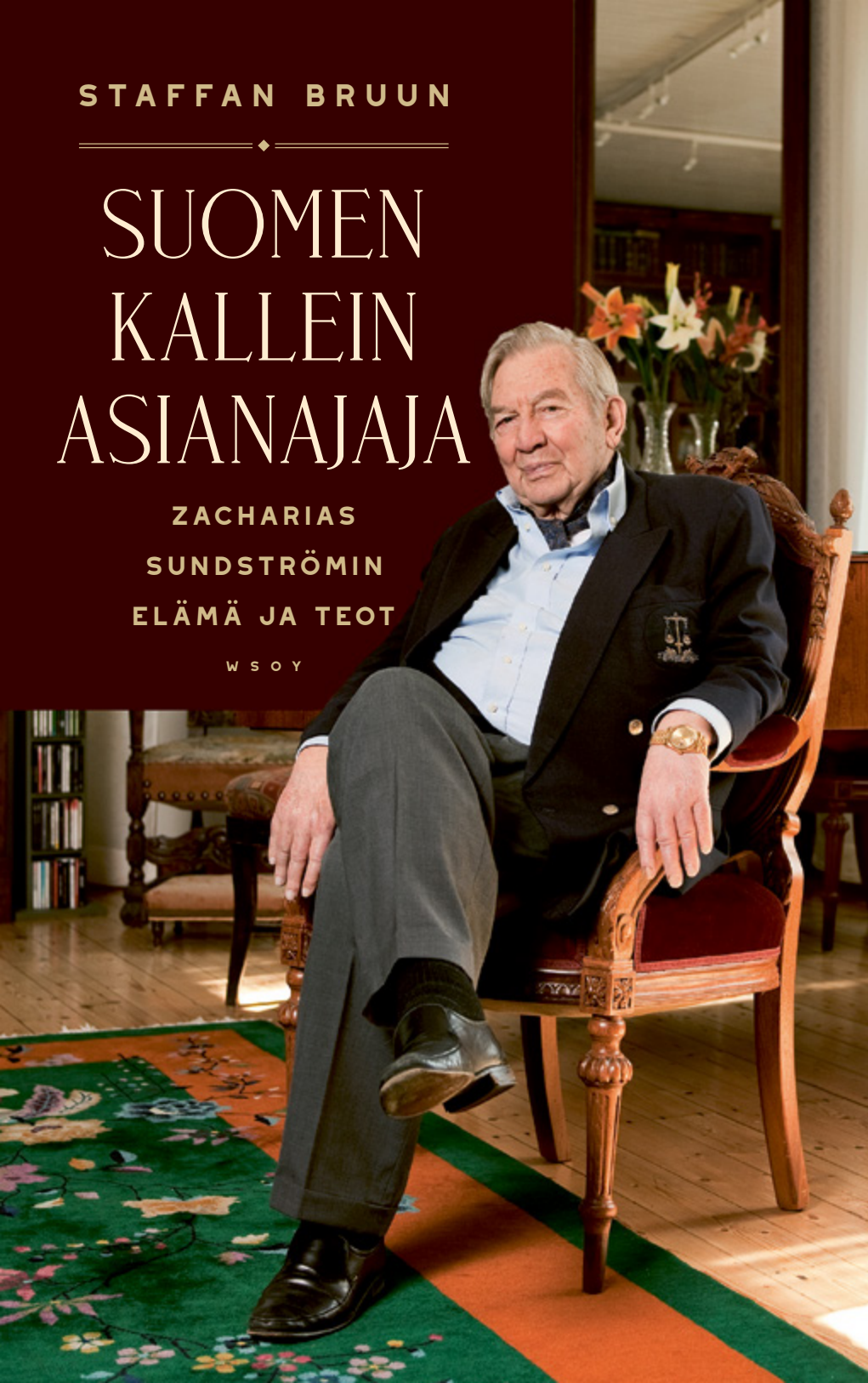

STAFFAN BRUUN

SUOMEN
KALLEIN
ASIANAJAJA

ZACHARIAS
SUNDSTRÖMIN
ELÄMÄ JA TEOT

W S O Y

Staffan Bruun

SUOMEN
KALLEIN
ASIANAJAJA

Zacharias Sundströmin
elämä ja teot

SUOMENTANUT SIRPA HIETANEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© Staffan Bruun, Zacharias Sundström ja WSOY 2024
Suomenkielisen käännöksen © Sirpa Hietanen ja WSOY 2024

ISBN 978-951-0-50116-0

Painettu EU:ssa

Sisällys

Esipuhe 9

- 1 »Nyt se alkoi» 15
- 2 Talvi Havsuddenilla 18
- 3 Sotalapsena Ruotsissa 21
- 4 Uusi sota 25
- 5 Tanskaan 28
- 6 Kovia aikoja 31
- 7 Pensionaatissa Pariisissa 33
- 8 Reserviupseeri meloo 37
- 9 Opinnot pikavauhtia 40
- 10 Cambridge kutsuu 46
- 11 Viskiä, viskiä 49
- 12 Kennedyn tarjous 52
- 13 Tohtori ja dosentti 56
- 14 Ilmojen halki käy lentäjän tie 60
- 15 Keisarin palveluksessa 68
- 16 Lentävä kreivi 72
- 17 Biafra hylätään 75
- 18 Ensimmäinen EU-toimeksianto 78
- 19 Lesotho kutsuu 81
- 20 Lakitekstiä yötyönä 88
- 21 Käänteistä rasismia 95

- 22 Neuvotteluja Brysselissä 97
- 23 Presidentti uhataan murhata 100
- 24 Mano River Union 103
- 25 Afrikan haasteita 110
- 26 Pyhiinvaeltajien matkassa 117
- 27 Saksien maailmanvalloitus 123
- 28 Hauta numero 7 126
- 29 Kivääri kapsäkissä 129
- 30 Armeijan asioita 134
- 31 Itseliikkuva traktori 136
- 32 In vino veritas 138
- 33 Radioaktiivista juridiikkaa 140
- 34 Arabian kalastajia 142
- 35 Konjakkireitillä 149
- 36 Katoton Saab 151
- 37 Tehtaan lunastaminen 155
- 38 GM lyö takaisin 160
- 39 Uusikaupunki pelastuu 165
- 40 Euroladan ongelmia 169
- 41 Fiatin kotikenttäetu 173
- 42 Tankkerimyyjänä 176
- 43 KOP haluaa Ihamuotilan 178
- 44 Merita saa monopolin 180
- 45 Goldman Sachs ja fiasko 183
- 46 Kirjoituskoneita ja kalsinoitua soodaa 187
- 47 Ärhäköitä lentopomoja 192
- 48 Halpaa norjalaista rautaa 198
- 49 Finnlines vastatuulella 201
- 50 Espanjan valtion palveluksessa 205
- 51 Verottaja iskee 209

- 52 Vapaahetkiä 212
- 53 Työtä suvun puolesta 214
- 54 Palmen murha 216
- 55 Kourin ja Kulvikin seurassa 220
- 56 Kovaa peliä pörssissä 224
- 57 Kumppaneista vihamiehiksi 228
- 58 Kadonneet miljoonat 232
- 59 Kouri pilkkoo Nokian 234
- 60 Ulf Sundqvist tarvitsee apua 238
- 61 Loputon kujanjuoksu 243
- 62 Kauppalaskujen setvimistä 247
- 63 Tarvitsemme perustuslakituomioistuimen 254
- 64 Ahvenanmaan menetetty mahdollisuus 257
- 65 Pohjoismaiden puolesta 265
- 66 Suomi liittyy EU:hun 268
- 67 Olavi J. Mattilan liiketoimet 274
- 68 Vakoojaepäilyjä 280
- 69 TV ja elokuvat 284
- 70 Relanderin sähköpostit 289
- 71 Rusi käy vastahyökkäykseen 291
- 72 Hän menetti kaiken 294
- 73 Omistusoikeus ohitetaan 300
- 74 Eduskunnan viinikaupat 305
- 75 Päivä oopperassa 308
- 76 Pääministerin romanssi 311
- 77 Toiminta laajenee entisestään 316
- 78 Lainsäädäntömme puutteita 321
- 79 Huipulla tuulee 326
- 80 Havsudden sydämessäni 331
- 81 Sijoitus loppuelämäksi 335

- 82 Salakuljettajat vauhdissa 338
83 Oikeustiedettä Emäsalossa 341

Curriculum 345

Kielitaito 347

Olennaisin kirjallinen tuotanto 347

Lähteitä 350

Esipuhe

»Huipullakin tuulee». Näin totesi *Helsingin Sanomat* artikkelinsa otsikossa 11.10.2009. Zacharias Sundströmiä käsitellyt juttu alkoi näin:

»Televisiosarjoissa ja b-luokan romaaneissa esiintyy nykyisin aina hahmo, joka on asianajotoimiston osakas ja saa hoitaakseen kiinnostavimmat tapaukset, rahakkaimmat jutut ja kohutuimmat keissit. Hän on huippujuristi. Huippujuristilla on kivat kledjut, kallis maku, ylelliset harrastukset ja mahtava tuntitaksa. Kun hän saapuu oikeuteen, tv-kamerat ovat tietysti paikalla. Eihän sellaisia Suomessa ole. On. Esimerkiksi Georg Oliver Zacharias Sundström, 72.»

Sundström tuli tunnetuksi 1990-luvun Suomessa maan kalleimpana asianajajana. Tuomarit, syyttäjät, asianajajat ja toimittajat eivät alkuun oikein tienneet, miten suhtautua tyylikkäästi pukeutuneeseen, itsevarmaan lakimieheen, joka ilmestyi kuin tyhjästä ja otti kuin itsestään selvänä asiana hoitaakseen monia hurjimpia oikeustapauksia – väkivaltarikoksia lukuun ottamatta.

Helposti selvisi, että Zacharias Sundström oli kansallisuorinoilija Zacharias Topeliuksen tyttärentyttärentyttärentöpoika. Hänen muu siihenastinen toimintansa oli sen sijaan niin kaukana oikeussalien odotushuoneista, että lehdistön edustajilta kesti hetken muodostaa kuva Zacharias Sundströmistä, kaksinkertaisesta oikeustieteen tohtorista, professorista ja asianajajasta.

Sundströmin ura ja ansioluettelo ovat ainutlaatuiset kaikin tavoin arvioituina. Jo hänen ollessaan sotalapsena Ruotsissa vuonna 1940 *Svenska Dagbladet* kuvaili, miten satusetä Topeliuksen perillinen oli paennut »verenhimoisia bolševikkeja» Djursholmin rauhaan.

Ei ole tavallista sekään, että ihminen on alle kaksitoista-vuotiaana ehtinyt tulla erotetuksi peräti kahdesta koulusta. Sundström sai sittemmin revanssin suorittamalla ylioppilastutkintonsa perinteisessä poikakoulussa, Helsingin ruotsalaisessa normaalilyseossa eli Norssissa, ja hankkimalla oikeustieteen kandidaatin paperit ennätysajassa. Hän jatkoi opintojaan Cambridgessa sekä Chicagossa ja väitteli vuonna 1965 kansainvälisen oikeuden ja merioikeuden tohtoriksi Helsingin yliopistossa vain 29-vuotiaana.

Tästä alkoi seikkailu. Amerikkalaisten yhteyksiensä ansiosta Sundström päätyi Etiopiaan opettamaan Addis Abeban yliopistossa. Hänen vietettyään kaksi vuotta Afrikassa yhdenytyvä Eurooppa alkoi tarvita nuoren juristin palveluita. Sundström sai tehtäväkseen selvittää yhteistyössä Kööpenhaminan ja Oslon yliopistojen kanssa, miten Norjan ja Tanskan lainsäädäntöä voitiin soveltaa Euroopan talousyhteisössä EEC:ssä.

Vietettyään vuoden Brysselissä Zacharias Sundström perusti EU-lainsäädäntöön erikoistuvan Nordic Law -lakitoimiston. Yritys on menestynyt erinomaisesti ja se on yhä voimissaan, ja Sundströmin poika Alexander on sen hallinnollinen osakas.

Sitä mukaa kun Eurooppa yhdentyi, Sundströmin asiakaskunta kasvoi. Hänen asiantuntemustaan tarvitsivat suomalaiset Vaisala, Valmet, Fiskars, Wärtsilä, Finnliness ja Salora, Ruotsista Saab ja SAS, tanskalaiset Lego ja Nova sekä monet monikansalliset yritykset, joiden päätoimipaikka on Yhdysvalloissa tai Isossa-Britanniassa.

Sundström on edustanut asiakkaitaan monien muidenkin maiden tuomioistuimissa, kuten Euroopan ihmisoikeus-

tuomioistuimessa Strasbourgissa sekä Euroopan unionin tuomioistuimessa Luxemburgissa, myös Ruotsin, Tanskan, Saksan ja Ranskan tuomioistuimissa.

Toimeksiantojen välissä Lesothon kuningaskunta kiinnitti suomalaisen asianajajan laatimaan maalle lakeja YK:n tuella. Saman tien hän sai tehtäväkseen neuvotella Etelä- ja Länsi-Afrikan maiden välisen kauppasopimuksen.

Sundströmin päästyä vauhtiin YK:ssa arveltiin, että hän voisi laatia myös Intian valtameren, Punaisenmeren ja Persianlahden ympärillä oleville maille sopimuksen teollisuuden kehittämisestä. Hänen tehtävänsä oli YK:n mukaan selvittää, miten arabimaat kykenisivät öljyn loputtua huolehtimaan toimeentulostaan jollakin muulla tavoin.

Suomessa asianajajaa odotti kuitenkin ennenkokematon haaste. Saabin uusi omistaja General Motors oli päättänyt lopettaa Uudenkaupungin autotehtaan. Konkurssi ja tehtaan sulkeminen uhkasivat, kun Zacharias Sundström kävi vastahyökkäykseen ja haastoi GM:n oikeuteen viidessä tuomioistuimessa. Kun asiaa ratkaistiin välimiesoikeudessa Pariisissa, jonne Sundström oli taitavasti vienyt kiistan, Uudessa-kaupungissa pidätettiin henkeä. Myöhemmin taloustoimittajat laskivat, että juttu oli rahallisesti Suomen historian merkittävin yksittäinen oikeustapaus.

Zacharias Sundström vaikutti taka-alalla, kun talouselämän ihmelapsi Pentti Kouri keinotteli pörssissä pankkeja ja vakuutusyhtiöitä vastaan kollegansa Hannes Kulvikin ja muutamien muiden pörssihaiden kanssa. Hän perusti Kourille ja Kulvikille yhtiöitä Suomessa, Sveitsissä, Jerseyssä ja Neitsyt-saarilla. Sundström oli kynän varressa, kun neuvoteltiin siitä, miten rahat investoidaan ja miten voitto jaetaan. Kun Pentti Kourin suuruudenhulluus sai tämän yrittämään koko Nokia-konsernin kaappaamista, Kouri otti tapansa mukaan yhteyttä asianajaja Sundströmiin, joka lensi New Yorkiin suunnittelemaan uutta Nokkia.

1990-luvun alussa lama ja pankkikriisi valtasivat Suomen. Kun valtio alkoi vaatia vahingonkorvausta pankeilta, joita syytettiin kevytmielisestä lainoituksesta, STS-pankin entinen pääjohtaja ja sosiaalidemokraattien puoluejohtaja Ulf Sundqvist joutui suuriin vaikeuksiin. Zacharias Sundström tarjoutui auttamaan häntä, oikeuskäsittelyn uudistanut uusi prosessilaki kun oli kuin hänelle tehty. Seurasi kahdeksan vuotta kestänyt oikeudenkäyntiprosessi, jossa kaksi erillistä tapausta menivät käräjäoikeudesta aina korkeimpaan oikeuteen saakka tiedotusvälineiden seurattessa käännteitä kiihkeästi.

Sundströmista tuli julkisuuden henkilö, ja uusia palstatilaa saaneita tapauksia tuli esiin yksi toisensa jälkeen. Susan Ruususen romansi pääministeri Matti Vanhasen kanssa, Sone-ran teleurkinta, Olli Mattilan vakoilusyyteoikeudenkäynti, Alpo Rusin loukattu kunnia sekä logistiikkayritys Pynnösen taistelu Merita-pankkia vastaan ovat vain muutamia niistä oikeusjutuista, joissa Zacharias Sundström edusti jotain osapuolta.

Tuomareiden oli nyt totuttava asianajolaskujen ennennäkemättömiin loppusummiin. Toimittajakunta alkoi nimitää Sundströmiä Suomen kalleimmaksi asianajajaksi, eikä tämä ollut kunniamaininnasta lainkaan pahoillaan. Päinvastoin joukosta erottuminen oli hyvää mainosta. Toisaalta Sundström tuli valtiolle kalliiksi ainoastaan voittaessaan ajamansa tapauksen. Hän puolusti Ulf Sundqvistia kahdeksan vuoden ajan lähettämättä päämiehelleen ainoatakaan laskua.

Laskujen suuruudelle oli myös hyvin yksinkertainen peruste. »Opin pian, että voittajaksi selviytyy se, joka on parhaiten valmistautunut ja tehnyt perusteellisesti kotitehtävänsä. Niinpä tapaan pitää huolen, että se olen minä», Sundström selittää.

Niinpä hän Alpo Rusia edustaessaan matkusti Berliiniin tutkimaan Stasin arkistoja. Avustaessaan Ahvenanmaata vuonna 1994 ennen Suomen virallista liittymistä EU:hun

hän lensi New Yorkiin perehtyäkseen vanhoihin asiakirjoihin vuodelta 1921, jolloin Kansainliitto ratkaisi Ahvenanmaan kysymyksen. Puolustaessaan Susan Ruususta ja Matti Vanhasta käsittelevän kirjan julkaissutta kustantaja Kari Ojalaa hän paneutui perusteellisesti viikko- ja iltalehtiin voidakseen osoittaa, että pääministeri oli aiemminkin avannut yksityiselämänsä julkisuudelle.

Vaikka asianajajan työ on ollut täysipäiväistä, Zacharias Sundström on sen ohessa aina säilyttänyt yhteytensä myös akateemiseen maailmaan. Hän on toiminut dosenttina, apulaisprofessorina ja professorina Turun, Tukholman, Helsingin, Uppsalan sekä eteläafrikkalaisen Stellenboschin yliopistoissa. Tohtorinväitöskirja vuodelta 1965 ei Sundströmin mielestä riittänyt, joten hän kirjoitti toisen väitöskirjansa vuonna 2011. Sen aiheena olivat hänen Suomen oikeussaleissa keräämänsä kokemukset rikosoikeudellisista tapauksista ja lautamiehistä tuomareina.

Zacharias Sundströmillä on toki ollut myös vastoinkäymiä. Veroviranomaisen on ollut vaikeaa hyväksyä, että Nordic Law toimii monissa maissa ja että tulo ilmoitetaan niissä maissa, joissa se on ansaittu, ei suinkaan aina Suomessa. Vuonna 2011 langetetun veropetostuomion seurauksena Sundström erotettiin Suomen Asianajaliitosta.

Lisäongelmia viranomaisten kanssa syntyi, kun Sundström myi Etelä-Afrikassa sijaitsevan viinitilansa tuotteita Suomen eduskunnalle sen satavuotisjuhlallisuuksia varten. Eduskunnan puhemies Paavo Lipponen ja pääsihteeri Seppo Tiitinen ihastuivat hänen tilallaan vieraillessaan siellä tuotettuun viiniin ja tilasivat sitä tuhat pulloa. Siinä hötäkässä he eivät tulleet tarkistaneeksi ehtoja viinin maahantuonnille Suomeen. Eduskunnankin on noudatettava Alkon tuonti-monopolia.

Nykyään Zacharias Sundström toimii Nordic Law'n neuvooantavana juristina ja jakaa aikansa Porvoon saaristossa

Emäsalossa sijaitsevan kesäpaikkansa Havsuddenin ja Etelä-Afrikan huvilansa välillä.

Tämä on hänen kertomuksensa verrattomasta asianajajan urasta, joka alkoi yli kuusikymmentä vuotta sitten ja jatkuu yhä.

Kun Zacharias Sundström otti minuun yhteyttä ja pyysi minua kirjoittamaan kirjan elämästään, kysyin vähän epäillen: »Löytyykö siitä jotain kertomisen arvoista?»

»Taatusti», Sundström vakuutti.

Käytyäni nyt Emäsalossa ainakin viisikymmentä kertaa ja kuunneltuani Sundströmin elämäntarinan olen aivan samaa mieltä. Se on todellakin kertomisen arvoinen.

Lokakuussa 2023

Staffan Bruun

I

»Nyt se alkoi»

Ensimmäinen muistoni on marraskuun 30. päivältä vuonna 1939. Isä tuli keittiöstä ja sanoi: »Nyt se alkoi.» Olin kolmevuotias ja muistan, että ymmärsin sodan alkaneen. Jokin isän äänensävyssä ja olemuksessa vaikutti minuun niin, että hänen sanansa ja se hetki ovat vieläkin elävinä mielessäni. Sodan puhjettua seuraavien päivien ja viikkojen hämmentävät tapahtumat painuivat toki nekin vahvoina muistiini.

Sattumalta isän ilmaus »Nyt se alkoi» oli täsmälleen sama lause, jota Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi käytti helmikuun 24. päivänä 2022 puhuessaan kansalleen, kun Venäjä oli hyökännyt maahan.

En toki ymmärtänyt, kuinka kaaosmainen tilanne oli syksyllä 1939, mutta äitini Margaretan eli Gretan päiväkirja niiltä ajoilta on säilynyt. Äiti työskenteli kirjeenvaihtajana, nykyään varmaan sanottaisiin sihteerinä, Suomen Puunvienti -nimisessä yrityksessä (myöhemmin Rauma-Repola), joka harjoitti nimensä mukaisesti puutavaran vientiä. Asuimme siihen aikaan Laivanvarustajankadulla Helsingissä ja vietimme kesät Havsuddenin niemellä Emäsalon saarella. Isoäitini äiti Aina (omaa sukua Topelius) ja hänen miehensä Berndt Axel Nyberg olivat ostaneet tontin vuonna 1898, samana vuonna, jolloin isoäitini äidinisä, runoilija, toimittaja ja satusetä Zacharias Topelius kuoli.

Havsudden, joka on koko elämäni ajan ollut kiintopisteeni maailmassa, on yhä Topeliuksen jälkeläisten hallussa. Lapsena perheeni oleskeli enimmäkseen Vidavy-nimisessä huvilassa, mutta nykyään hallussani on kolmikerroksinen Storabyggningen eli Isotalo pitkälle näkyvine, huomion kiinnittävine torneineen.

Isäni Georg Alexander oli merikapteeni, ja joidenkin miehistön jäsenten tiedetään kutsuneen häntä »kalpeaksi Aukustiksi». Hän oli aiemmin työskennellyt purjealusten päällikkönä, muiden muassa Suomen laivaston silloisella koululaivalla, nykyään Turkuun ankkuroidulla Suomen Joutsenella, sekä kolmimastoisella Favell-parkilla. Hän oli purjehtinut maailman ympäri ja kuului siksi pieneen ja hienoon Cap Horn -klubiin, jonka jäsenyyden ehtona oli Etelä-Amerikan kuulun kärjen kiertäminen purjealuksella. 1930-luvulla isä työskenteli Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön laivoilla. *M/S Saimaa* oli hänen vastuullaan, kun toinen maailmansota puhkesi syyskuun ensimmäisenä päivänä 1939. Sitä ennen hänen kerrotaan johtaneen amerikkalaista Punaisen Ristin alusta ja ansainneen Yhdysvaltain merivoimien majurin arvon.

Vanhempani menivät naimisiin vuonna 1935 ja minä synnyin perheen ainoana lapsena 16.3.1936. Isä oli aiemmin ollut naimisissa erään ranskattaren kanssa, ja minulla oli velipuoli Jean Paul Sundström, johon aikuisena pidin yhteyttä aina hänen käydessään Suomessa. Hänestä tuli isämme tavoin merimies, sillä hän työskenteli Broströmin varustamon tankkerilla ja vastasi kuorman purkamisesta ja lastaamisesta. Jean Paul vieraili muutaman kerran Havsuddenilla ja sain hänen seurassaan sen verran harjoitusta ranskan kielessä, että saatoin kirjoittaa hänelle yksinkertaisia kirjeitä hänen merimiesosoitteeseensa. Jean Paul asui yhdellä Biskajanlahden saarista. Nyt en ole enää kuullut hänestä pariin vuoteen ja arvelen hänen kuolleen.

Elämäni muuttui, kun vanhempani erosivat vuonna 1945, jolloin olin yhdeksänvuotias. Äiti ei mennyt eron jälkeen koskaan uusiin naimisiin.

Isä sen sijaan sai myöhemmästä suhteestaan tyttären, sisarpuoleni Agneta Möllerin, os. Salmela. Häneenkin olen ollut aika ajoin yhteydessä. Hän on kirjastoalalla ja asuu Hangossa, jossa olen päässyt tervehtimään sen puolen sukuani. Agnetan kanssa olen edelleen ajoittaisessa kirjeenvaihdossa.

2

Talvi Havsuddenilla

Syksyllä 1939 äiti kuvaili päiväkirjassaan huoliaan Euroopan sensimmäisten sotakuukausien aikana. Hän oli lukenut saksalaisten sukellusveneistä, jotka upottivat kaikki vihollisaluksina pidetyt laivat, mutta hänellä ei ollut aavistustakaan, millä merillä Saimaa ja isä silloin purjehtivat. Äiti valitti, ettei Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö suostunut antamaan tietoa M/S Saimaan sijainnista. Joskus kerrottiin, että alus oli Gibraltarilla, siis turvallisilla vesillä, joskus taas, että se oli matkalla Pohjanmereltä Itämerelle, mikä kuulosti vaaralliselta.

Samaan aikaan kun Euroopassa sodittiin, Suomen suhteet Neuvostoliittoon muuttuivat yhä jännittyneemmiksi. Lokakuussa Moskovassa käydyt neuvottelut ajautuivat umpikujaan, kun Suomi kieltäytyi suostumasta venäläisten ehtoihin. Alettiin pelätä sota, ja turvatoimenpiteenä Helsingistä evakuoitiin kaikki lapset, joilla oli mahdollisuus lähteä kaupungista. Minä lähdin äidin ja muiden sukulaisten kanssa Havsuddenille. Olimme siellä kolme viikkoa, mutta kun mitään ei tapahtunut, elämä palasi takaisin vanhoihin uomiinsa. Äiti ja minä lähdimme kotiin Helsinkiin. Äitini kirjoittaa päiväkirjassaan, että oli varmuuden vuoksi jättänyt huvilalle perusvaraston elintarvikkeita ja polttoainetta.

Marraskuun puolivälissä isä palasi vihdoin Suomeen. Hän purjehti aluksensa Kotkaan ja Viipuriin ennen kuin luovutti komennon kollegalleen ja tuli kotiin luoksemme marraskuun 28. päivänä. Kahden päivän kuluttua syttyi talvisota.

Sinä aamuna, kun sireenit alkoivat huutaa, äiti oli työssään toimistossa. Hän kiirehti kotiin ja yhdessä lähdimme koko perhe Tähtitorninmäelle, siellä kun arveltiin olevan turvallisempaa kuin kaupungilla. Jo aiemmin puistoon oli kokoontunut paljon väkeä, muun muassa koko höyrylaivayhtiön henkilökunta. Näimme, miten venäläiset lentokoneet lähestyivät mereltä päin, mutta onneksi ne jättivät meidät sillä kertaa rauhaan. Alkuun ihmiset eivät pelänneet vihollisen lentokoneita, mutta kun levisi huhu, että niistä tulitettiin konekiväärillä tavallisia ihmisiä, kaikki ymmärsivät, että oli hakeuduttava suojaan.

Äiti kirjoitti, että ensimmäinen pommi tuhosi kokonaan Polyteknillisen opiston Hietalahdessa ja vaurioitti montaa muuta rakennusta. Niihin kuului tätini Majan (joka naimisiin mentyään otti miehensä sukunimen Hertz) kotitalo Aurorankadulla. Hänen perheensä suojautui kylpyhuoneeseen ja pelastui viime hetkellä. Koti tuhoutui täysin ja heidät evakuoitiin junalla pohjoiseen. Matkan aikana viholliskoneista tulitettiin junaan konekiväärein moneen otteeseen.

Sodan sytyttyä tuli kiire järjestää evakuointi Havsuddenille, mutta kaikki autot ja veneet oli varattu. Vasta seuraavana päivänä isä onnistui löytämään kuorma-auton, joka täyttyi matkatavaroista, kun piti varustautua pitkään poissaoloon kotoa. Auton lavalle nousi kaikkiaan yhdeksän matkustajaa: sukulaisia, lastenhoitaja, kotiapulainen ja koira. Venäläisten lentokoneet ampuivat suoraan kohti pakenevia autoja (niin kuin Ukrainassa kahdeksankymmentä vuotta myöhemmin), joten matka oli vaarallinen. Selvisimme kuitenkin Tolkkisiin asti, mutta sitten tuli hälytys ja meidän täytyi kiirehtiä kylän ainoaan pommisuojaan ja piiloutua venäläisten lentokoneiden hyökkäykseltä. Tuntia myöhemmin pääsimme satamasta

veneeseen, joka vei meidät Havsuddenille. Saavuimme perille heti pimeään tultua. Äiti kirjoittaa, että ensimmäisenä yönä kaikki nukkuivat täysissä pukeissaan Vidavyn huvilan suuren salin takan edessä. Talvikylmä talo saatiin lämpimäksi vasta seuraavana päivänä. Jäimme Emäsalon huvilalle kahden sota-kuukauden ajaksi.

Eräs tapahtuma on jäänyt vahvasti mieleeni noilta ajoilta. Vaikka olin aivan pieni, muistan sen hyvin, ehkä siksi, että se oli äidilleni niin raskas. Valtiovalta vetosi kansalaisiin, jotta kaikki lahjoittaisivat vihkisormuksensa sotakassaan. Vastineeksi kultasormuksistaan avioparit saisivat valtiolta rautasormukset. Meidän perheessämme niin tapahtuikin.

Kaikkiaan kolmesataatuhatta suomalaista vaihtoi talvisodan aikana kultasormuksensa rautaisiin, jotta Suomi saattoi ostaa niillä varoin sotatarvikkeita. En ole kuullut, että mitään vastaavaa olisi milloinkaan sattunut missään muussa sotaa käyvässä maassa, ei edes Ukrainassa.

Nykypäivän Suomessa voi kysyä, luovuttaisiko esimerkiksi joku hallituksen jäsen vihkisormuksensa tai edes suostuisi palkanalennukseen tukeakseen maan taloutta. Ei, sen sijaan nostetaan kuluja ja otetaan lainoja, jotka myöhemmät sukupolvet joutuvat maksamaan. Tätä kirjoittaessa huhtikuussa 2023 taloudesta on tullut hallituksen muodostamisen ydinkysymys. Saa nähdä, kuinka käy. Tulee mieleen, miten Olavi J. Mattila vastasi kysymykseeni, kuinka monipuoluehallituksessa tullaan toimeen: »Mehän ollaan kaikki riippuvaisia toisistamme», hän totesi.

Mattila oli varmaankin oikeassa, mutta minä en puolestani halua olla riippuvainen perussuomalaisista, jos he pitävät kiinni vaatimuksestaan, että Suomen tulee erota EU:sta. Moisessa en halua olla mukana, etenkin kun britit ovat nyt alkaneet pohtia uudelleenliittymistä unioniin. Se olisi hyvä, kun otetaan huomioon Irlannin ongelma, johon sillä tavoin löytyisi ratkaisu.

”Opin nopeasti, että parhaiten valmistautunut voittaa.”

Suomalaisen huippujuristin tarina tarjoaa poikkeuksellisen kurkistuksen rahan ja vallan kulisseihin.

Zacharias Sundström tunnetaan Suomen historian kalleimpana lakimiehenä, ja hän on myös yksi menestyneimmistä. Sundström on edustanut muun muassa Peter Fryckmania, Pentti Kouria ja Ulf Sundqvistia, vakoilusta aiheetta epäiltyä Alpo Rusia sekä Matti Vanhasen kunnian loukkaamisesta syytettyä kirjankustantajaa. Lisäksi hän on voittanut satojen miljoonien eurojen arvoisen oikeusjutun Uudenkaupungin autotehtaan kohtalosta General Motorsia vastaan.

Sundström on ehtinyt laatia lakeja Lesothossa ja hoitaa professuureja muun muassa Helsingin, Tukholman ja Stellenboschin yliopistoissa. Hän on neuvonut Nelson Mandelaa, pitänyt viinitilaa Etelä-Afrikassa ja päätenyt Supon tarkkailuun.

Lisäksi hän on Zacharias Topeliuksen jälkeläinen suoraan alenevassa polvessa. Tämä on hänen tarinansa.

